

ABD BAŞKANI DONALD TRUMP'IN POLİTİKALARININ STA'LARA VE GİRİŞİMCİLİK NİTELİKLERİNE ETKİLERİ

Nesrin Demir

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
İ.İ.B.F.
nesrinrgs@gmail.com

M. Nezh Özmutaf

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
İ.İ.B.F.
nezih.metin.ozmutaf@ikc.edu.tr

Bülent Ergani

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi,
İ.İ.B.F.
bulenter_3543@hotmail.com

ÖZET

II. Dünya Savaşı'ndan sonra özellikle 1960'lı yıllardan sonra dünyada bölgesel ekonomik birleşmelere yönelik hareketler giderek yaygın hale gelmeye başlamıştır. Bu oluşumlar 1980'lerden sonra daha da belirgin bir biçimde kendini göstermeye başlamıştır. Ekonomik birleşmelerin temelinde ticaretin serbestleştirilmesi yatmaktadır. Uluslararası ekonomik birleşmelerin amacı, ülkeler arasında başta mal ve hizmet ticaretine konan engelleri ortadan kaldırmak veya asgari düzeye indirmektir. Zaman içinde 2 yönde gelişen bu oluşumlarda; bölgeselleşme ve evrenselleşme hareketleridir.

Konuya ABD açısından bakılacak olursak, önemli bir bölgesel ve ekonomik hareketin içinde yer aldığı görülmektedir. Üye ülkelerin arasındaki ticareti yeniden düzenleyerek yeni avantajlar elde etmek amacıyla ABD ve Kanada arasında (STA) 1992 yılında anlaşma yapılmış daha sonra 1994 yılında Meksika da katılarak Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA) adı altında faaliyete geçmiştir. 2008 yılında yaşanan ekonomik krizin ardından, ABD ekonomisindeki yavaşlama ve istihdam yaratma isteği ve yine Avrupa'da görülen ekonomik durgunluk, tarafları 2011'de de bir araya getirmiştir. AB-ABD Zirvesinde, küresel ekonomik krizden sarsılan AB ve ABD'de büyümeyi canlandırmak ve istihdam yaratmak için en iyi çözümün 2 bölge arasında kapsamlı bir STA oluşturarak ticaret ve yatırım ilişkilerinin güçlendirilmesi olacağı kararı alınmıştır.

Ancak bilindiği gibi ABD başkanlık seçimlerinde iktidara gelen Cumhuriyetçi partinin başkan adayı olan Donald Trump'ın her türlü serbest ticaret anlaşmalarına karşı mesafeli durduğu hatta anlaşmalara karşı çıktığı, adaylık döneminde olduğu gibi başkan olduktan sonrada dile getirdiği görülmektedir. Tarihsel süreç içinde Amerikan dış politikasında uluslararası sistem değişikliği bir vizyon arayışını beraberinde getirdiği söylenebilir.

Bir diğer nokta gelinen bu süreçte ABD politikasının girişimcilik özelliklerine nasıl etki edeceği konusudur. Bilindiği gibi, küreselleşen dünyada girişimciler sınır tanımaz bir şekilde işletme kurma, pazar paylarını genişletme ve/ veya yeni pazarlara açılma dürtüsü ile dış çevredeki fırsatları yakalama gayreti ile sahip oldukları finansmanı riske ederek kar elde etmeyi amaçlamaktadırlar. Bu bağlamda, girişimciler küresel koşullardaki değişimlerden etkilenirler. Son dönemlerde dünyada görülen politik değişimlerin de sözü edilen küresel koşulları etkilemekte olduğu açıkça görülmektedir. Bu çerçevede, çalışmanın temel amacı ABD Başkanlık seçimlerinde yönetime gelen Donald Trump'ın politikaları kapsamında STA'ların durumuna genel bir bakış açısıyla ele aldıktan sonra, uluslararası çerçevede faaliyet gösteren yöneticilerin/ girişimcilerin girişimci niteliklerine olan etkilerine yönelik algılarının belirlenmesidir. Hazırlanan anket formu uluslararası çapta faaliyet gösteren firma yöneticileri/ girişimcileri kapsamında uygulanmıştır. Araştırma sonucunda ABD'de bu konular çerçevesindeki vizyon değişiminin uluslararası çerçevede kar elde etme, risk alma, fırsatları yakalama gibi girişimci niteliklerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler : STA, ABD, Girişimcilik

THE EFFECT OF THE PRESIDENT ABD DONALD TRUMP'S POLITICS ON FREE TRADE AGREEMENT AND QUALITY OF ENTREPRENEURSHIP

ABSTRACT

Regional economic union organizations had been formed in the World after II World War especially at 1960s. These formations began to manifest themselves even more prominently after the 1980s. Liberalization of trade lies at the basis of economic unions. The aim of international economic unions is to remove or minimize the obstacles to trade between goods and services, especially among countries. In these formations that develop in two ways over time; Regionalization and universalization movements.

If the issue is to be looked at from the US point of view, it appears to be involved in an important regional and economic movement. An agreement was signed between the United States and Canada (FTA) in 1992 to regain trade between the member states and to gain new advantages. In 1994, Mexico joined the United States of America under the name of the American Free Trade Agreement (NAFTA). Following the economic crisis in 2008, the slowdown in the US economy and the desire to create jobs and the economic stagnation in Europe have brought the parties together in 2011. At the EU-US Summit, it was decided that trade and investment relations would be strengthened by creating a comprehensive FTA between the two regions, the best solution to revive growth in the EU and the US and to create jobs, which is plagued by the global economic crisis.

However, it is apparent that Donald Trump, who is the presidential candidate of the Republican party who was in power in the US presidential elections, is distant from all kinds of free trade agreements and even opposed the agreement, as it is during the nomination period. It can be said that international system change in American foreign policy in the course of history has brought a search for a vision.

Another point is how US politics will affect the entrepreneurial traits in this process. As is known, entrepreneurs in the globalizing world are aiming to profit by establishing businesses without boundaries, expanding their market share and / or opening up new markets and capturing opportunities in the outside world. In this context, entrepreneurs are affected by changes in global conditions. It is clear that the recent political changes in the world are also affecting the mentioned global conditions. In this context, the main purpose of the study is to determine the perceptions of the influences of the managers / entrepreneurs operating on the international framework to the entrepreneurial qualities, after having addressed the general view of the situation of the FTAs as part of the last US politics. The prepared questionnaire has been applied within the scope of company managers / entrepreneurs operating internationally. As a result of research, these issues have reached the conclusion that changing the vision in the US affects entrepreneurial qualities such as profit making, risk taking and opportunities in the international arena.

Key Words: FTA, US, Entrepreneurship

GİRİŞ

Genel olarak bakıldığında, II. Dünya Savaşı'ndan sonra özellikle 1960'lı yıllardan sonra dünyada bölgesel ekonomik birleşmelere yönelik hareketler giderek yaygın hale gelmeye başladığı görülmektedir. Bu oluşumlar 1980'lerden sonra daha da belirgin bir biçimde kendini göstermeye başlamıştır. Ekonomik birleşmelerin temelinde ticaretin serbestleştirilmesi yatmaktadır. Uluslararası ekonomik birleşmelerin amacı, ülkeler arasında başta mal ve hizmet ticaretine konan engelleri ortadan kaldırmak veya asgari düzeye indirmektir.

Serbest Ticaret Anlaşmalarında (STA) ise uluslararası ekonomik ve ticari ilişkilerde yaşanan küreselleşme olgusunun da etkisiyle Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyelerin sayısında artış

görülmektedir. Mevcut DTÖ üyesi ülkeler arasındaki ticaretin yaklaşık yarısı STA'ları kapsamında gerçekleştirilmektedir. STA'ları taraflar arasında rekabet ve etkinliği artırmaları, yerli üreticiler yabancı pazarlara daha kolay ve elverişli koşullarla girme imkânı sağlamaları, tüketicilere de fiyatları tarifersiz ya da düşük tarifeli oldukları için daha elverişli ithal ürünlere erişebilme imkanı sunmaları dolayısıyla giderek daha çok sayıda ülkenin katılmaya çalıştıkları anlaşmalar haline gelmektedirler. Bilindiği gibi, ABD, dünyanın en güçlü ekonomisi olarak görülmektedir ve aynı zamanda dünyayla en çok ticaret yapan ülke olarak kabul edilmektedir. Bu süreçte, ABD ticari ve siyasi nedenlerle bir yandan DTÖ çerçevesinde çok taraflı ticaret müzakerelerine aktif bir şekilde katılırken diğer taraftan bölgesel ve ikili serbest ticaret anlaşmaları yaparak çıkarlarını garanti altına almaya çabaladığı görülmektedir.

Konuya ABD açısından bakılacak olursak, önemli bir bölgesel ve ekonomik hareketin içinde yer aldığı görülmektedir. Üye ülkelerin arasındaki ticareti yeniden düzenleyerek yeni avantajlar elde etmek amacıyla ABD ve Kanada arasında (STA) 1992 yılında anlaşma yapılmış daha sonra 1994 yılında Meksika da katılarak Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA) adı altında faaliyete geçmiştir. NAFTA'nın kapsamına giren başlıca düzenlemeler öncelikle sanayi ürünleri ve tarım ürünleri ticaretine ilişkindir.

ABD ticaret politikasını STA'lar ile yaymaya çalışırken bu süreçte iki önemli STA'nın hem ABD hem de dünyanın geri kalan bölgeleri için çok köklü değişiklikler getireceği öngörülmektedir. 2008 yılında yaşanan ekonomik krizin ardından, ABD ekonomisindeki yavaşlama ve istihdam yaratma isteği ve yine Avrupa'da görülen ekonomik durgunluk, tarafları 2011 de bir araya getirmiştir. AB-ABD Zirvesinde, küresel ekonomik krizden sarsılan AB ve ABD'de büyümeyi canlandırmak ve istihdam yaratmak için en iyi çözümün iki bölge arasında kapsamlı bir STA oluşturarak ticaret ve yatırım ilişkilerinin güçlendirilmesi olacağı kararı alınmıştır. Bu doğrultuda, Avrupalı ve Amerikalı yetkililer tarafından Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı(TTIP) süreci başlamıştır. Temmuz 2013 yılında başlayan TTIP müzakereleri tamamlandığında, AB ve ABD'nin dünyadaki en kapsamlı ve en büyük ikili ticaret ve yatırım anlaşması oluşması beklenmekteydi. Jeopolitik ve Jeo-ekonomik temelli bir ilişki biçimi olarak ele alınacak olursa 'transatlantik' Atlantik okyanusunun iki tarafında kuzeyde yer alan kıyıların, yani ABD ile Avrupa ülkelerinin siyasal ve ekonomik etkileşimi ifade ettiği görülebilir. TTIP yürürlüğe girecek olursa dünya ticaretinin yaklaşık üçte birini ve Dünya Gayri Safi Yurtiçi Hasılasının yaklaşık %40'ını oluşturacak olan bir serbest ticaret bölgesi kurulacaktır. Diğer yandan ABD, 12 pasifik ülkesi (Avustralya, Brunei, Kanada, Şili, Malezya, Meksika, Yeni Zelanda, Peru, Singapur, Güney Kore, Vietnam ve Japonya) ile ticaret engellerini kaldıracak ve uluslararası ticarete ortak kurallar belirleyecek olan Trans Pasifik Ortaklığı (TTP) 6 Ekim 2015 tarihinde imzalamıştır. TPP'nin yürürlüğe girebilmesi için, 2018 yılının Şubat ayından önce bölge ekonomisinin % 85'ini kapsayarak en az 6 ülke tarafından onaylanması gerekmektedir.

Ancak bilindiği gibi ABD son başkanlık seçimlerinde iktidara gelen Cumhuriyetçi Partinin başkan adayı olan Donald Trump'ın her türlü serbest ticaret anlaşmalarına karşı mesafeli durduğu hatta anlaşmalara karşı çıktığı, adaylık döneminde olduğu gibi başkan olduktan sonrada dile getirdiği görülmektedir. Tarihsel süreç içinde Amerikan dış politikasında uluslararası sistem değişikliği bir vizyon arayışını beraberinde getirdiği söylenebilir.

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır; 1. Bölümde ABD'de yapılan son seçimlerin STA'lara etkisine yer verilmiştir. Burada özellikle henüz yürürlüğe girmemiş etki son derece büyük olabilecek ABD ve AB arasında planlanmış olan Transatlantik Yatırım Ortaklığı (TTIP) ve Trans Pasifik

Ortaklığı (TTP) üzerinde üzerinde durulacaktır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise, konuya girişimcilik açısından yaklaşılarak yine son seçimlerin girişimcilik nitelikleri etkilerine yer verilmiştir. Bu açıdan bakıldığında, küreselleşen dünyada her alanda ve gerçekleştirilen faaliyetlerde değişim ve dönüşüm yaşandığı görülmektedir. Doğal olarak küreselleşmeye uyum kapsamında işletmeler açısından değişim ve dönüşüm için önemli bir boyutta girişimcilik olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda bizzat girişimci niteliklerinin ülkelerin politikalarından bu süreçte etkilendiği ortaya konulabilir. (İkisi ayrı STA biri TTIP diğeri TTP Biri Transatlantik yatırım ve Ticaret diğeri Trans Pasifik)

Bu kapsamda bu çalışmanın amacı uluslararası faaliyet gösteren firma yöneticilerinin son ABD seçimleri çerçevesinde oluşturulacak politikaların kapsamında temel girişimci niteliklerine yönelik algılarının belirlenmesi olarak ortaya konulmuştur. Araştırmaya yönelik olarak hazırlanan anket formu yüz yüze anket yöntemi ile Şubat 2017 – Nisan 2017 tarihleri arasında 12 farklı ülkeden 63 uluslararası faaliyette bulunan üst düzey yöneticiye uygulanmıştır.

1.SERBEST TİCARET ANLAŞMALARİ (STA) VE SON ABD SEÇİMLERİ

Genel olarak bakıldığında, 1980’li yılların başında teknoloji alanındaki baş döndürücü gelişmelerle ortaya çıkan küreselleşme, serbest ticaretin dayanakları olarak kabul edildiği görülmektedir. Küreselleşme, dünya ölçeğinde kapsamlı değişikliklere yol açarak teknolojik, ekonomik ve tüm bunlarla ilintili olarak siyasi ve sosyal boyutu olan yeni dönüşümlere yol açmıştır. Küreselleşme olgusunun iki ayrı doğrultuda geliştiği görülür. Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT), çerçevesindeki görüşmelerle başlayan ticaretin serbestleştirilmesine dayanan küresel oluşum, diğer taraftan ekonomik birleşme hareketlerini içeren bölgesel yaklaşımdır.

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra işlerliğini yitiren dünya ticaretini yeniden canlandırmak amacıyla ABD’nin öncülük ettiği Batılı ülkeler, GATT olarak bilinen ve üye ülkeler arasında ticaretin tedricen serbestleştirilmesiyle yıllar içinde artmasını sağlayacak bu örgütü kurmuşlardır. GATT’a üye olan ülkeler, aralarında ticarete engel olan her türlü vergi, kota uygulamaları, ayrımcılık vb. muameleleri kaldırmayı planlamışlardır. Ayrıca üye ülkeler arasında ticaretin daha serbest olarak yapılmasını sağlayarak dünya ölçeğinde ticaretin artmasını ve savaşın etkisini yok etmek amaçlanmıştır. GATT sisteminde üye ülkeler, Tur’lar aracılığıyla müzakere yaparlar bazen bu müzakereler yıllarca sürmektedir.

1995 yılında GATT yeni bir yapıya (WTO) dönüşerek sadece sanayi malları ticaretinin serbestleştirilmesini öngörmeyerek, tarım ürünlerinden çevre korumaya, patent hakkı ve fikri mülkiyet haklarına kadar GATT’tan daha geniş kapsama sahip ve ayrıca gerektiğinde yaptırım gücü olan bir kuruluş haline gelmiştir (Şanlı, 2004:163).

WTO, anlaşmaları da üye ülkelerin müzakereleri ve ortak bir karara varmaları neticesinde ortaya çıkmaktadır. GATT, DTÖ’nün mal ticaretinde temel rehberi görevi görmektedir. 1994 yılında tamamlanan Uruguay Turu sonucunda hizmetler, fikri mülkiyet konusundaki anlaşmazlıkların giderilmesi ve ticaret politikası gibi konularda yeni kurallar kabul edilmiştir.

GATT sistemi kurulduğundan itibaren sekiz kez yapılan Tur’lar ile dünyadaki ticari alanda serbestleşme ve ticari faaliyetlerin önemli oranda arttığı bilinmektedir. Ancak bu serbestleşme ve artıştan süreç içerisinde tüm ülkelerin eşit biçimde yararlandığını söylemek pek mümkün değildir. Özellikle gelişmiş ülkeler yapılan reformlara daha kolay uyum sağlayabilirken, gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerin WTO’nun yükümlülükleri ile daha sorunlu ilişkilerinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu durumun temel nedeni ise, ticari alanda daha fazla serbestleşmenin ülkelerin kendi

ekonomik gelişimlerine zarar vereceği endişesidir. Tam da bu noktada var olan bu endişeyi gidermek ve onları da sistemin aktif birer parçası yapmak amacıyla Doha Turu Müzakereleri ‘kalkınma’ gündemi ile toplanmıştır (Avrupa Komisyonu, Global Europe: Competing In the World, 04.10.2016).

Doha Kalkınma gündemi 2001 yılında Katar’ın başkenti Doha’da 9. Çok Taraflı Ticaret Müzakereleri ile başlamıştır. Doha müzakereleri tarım, endüstriyel tarifeler, tarife dışı engeller ve hizmetler gibi önemli konularda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında aşılamayan farklılıklar olarak tanımlanmaktadır. ABD ve AB çoğunlukla gelişmekte olan ülkeleri özellikle Çin, Brezilya ve Hindistan pazarlarını hizmetlere ve işlenmiş ürünlere daha fazla açmaları konusunda teşvik edip, onların kendi tarımsal pazarlarını koruma için birtakım önlemler alma konusunda ortak çıkarları paylaşmaktadırlar (Raymond, 2012:10). Doha müzakerelerinde, gerek dünya ticaretindeki serbestleşmenin taraflara sağlayacağı yararları, gerekse ‘kalkınma’ temeline dayalı bir hedefe yönelik olmasına rağmen istenilen sonuca ulaşılammıştır (Akman, 2008: 29).

Doha Turu’nda özel nedenler dışında daha önceki turlardan farklı olarak bir lider eksikliği de göze çarpmaktadır. Daha önceki turlarda AB ve ABD’nin müzakerelerinin arkasında yer alan itici güç oldukları bilinmekteydi. Ancak bu turda etkileri daha sınırlı bir biçimde olmuştur. Bunun da temel sebebi, gelişmekte olan ülkelerin sistem içerisinde ağırlıklarının artması ve ayrıca ABD’nin bölgesel ticari anlaşmalara yönelmesi olarak görülebilir.

ABD, özellikle Uruguay Turu’ndan sonra çok taraflı ticaret anlaşmalarının yavaş ilerleyişi ve üye sayısının artmasıyla beraber örgüt içinde fikir ayrılıklarının çoğalması sonucunda ülkelerle birebir serbest ticaret anlaşmaları imzalamaya başlamıştır. İkili ve Bölgesel Serbest Ticaret Anlaşmalarına yönelmiştir. Bunu ilk olarak Kanada ve Meksika ile yaparak NAFTA’yı oluşturmuştur. Daha sonra da Şili, Güney Kore gibi ülkelerle Serbest Ticaret Anlaşmaları imzalamıştır. ABD Başkanı Trump’ın seçim dönemindeki vaatlerine dair girişimleri çerçevesinde Avrupalılar ile girdiği argümanların temeli ticari dengeler bakımından ABD’nin öne çıkma isteğidir. Öteden beri bu konudaki temel mesele Avrupa’nın özellikle tarım sektöründeki korumacı yaklaşımları olmuştur. Dünya Ticaret Örgütü’nün kuruluşunun 1995’e kadar gecikmesinin de temel nedeninin bu olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Doların küresel hegemonyasının olduğu dönemlerde Avrupa’nın ve Uzak Doğu’nun gelişimi için Amerikan pazarlarının ardına kadar açılması süreci, 1971-73 döneminde Bretton-Woods sabit kur-altın paritesi sisteminin çöküşü ile sona ermiştir. 1973 petrol krizi, tesadüfi bir olgu değildir ve doların geçer akçe olmasının sürdürmenin bir başka yolu olarak altının yerini petrolün alması anlamına da gelmekteydi. ABD borçlanması ve dolar sirkülasyonu da bu sayede artmaya devam etmiştir. Ronald Reagan döneminde yüksek faiz politikası bu sürecin bir başka aşaması olmuştur. ABD’nin dünyanın en büyük pazarı ve dolar merkezi olmasının doğal sonucu ülkeden çıkan devasa miktarda sermaye olmuştur. En ucuz üretim noktalarına giden bu sermaye Çin, Hindistan, uzak Doğu ve Avrupa’da üslenmiştir. Bu kaçışın bedeli işsizlik ve durgunluk olarak ABD ekonomisine yansımıştır (T.C. Merkez Bankası, 2013:2). ABD’nin dünyanın savunma harcamaları toplamından daha fazla savunma harcaması yapması ve devasa bütçe açıklarının da temel nedeni ulusal ekonomiyi ayakta tutma çabası olmuştur.

Konuya iki önemli STA açısından bakıldığında; ABD ile AB arasında yürürlüğe girmesi beklenen hem küresel ticaretin değişen dengelerine karşı Batı ittifakının bir karşı atağı olarak, hem de İkinci Dünya Savaşı sonrasında ivme kazanan çok taraflı müzakerelerden bölgesel ticari bloklara geçiş sürecinde kritik bir dönemde oluşturulmak istenen TTIP (Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı)

görülmektedir. Jeopolitik ve Jeo ekonomik temelli bir ilişki biçimi olarak düşünüldüğünde ‘transatlantik’ Atlantik okyanusunun iki tarafında kuzeyde yer alan kıyıların, yani ABD ile Avrupa ülkelerinin siyasal ve ekonomik etkileşimini ifade eder.

ABD ve AB arasında imzalanması planlanan TTIP aslında yaklaşık yirmi yıl önce her iki taraf arasında başlatılan transatlantik ilişkilere dayanmaktadır. Ancak gerek bugünkü ekonomik koşullar, Avrupa’daki ekonomik durgunluk gerekse ABD’nin ekonomisinin büyümesindeki yavaşlama ve istihdam yaratma zorunluluğu ve ayrıca Cenevre’deki çok taraflı ticaret müzakerelerindeki yavaşlama, TTIP müzakerelerine hız vermekteydi (Schott, 2013).

DTÖ nezdinde başlatılan Doha Kalkınma Turu çok taraflı ticaret müzakerelerinin tıkanması sonucunda ABD gibi AB de ikili ticaret anlaşmalarına odaklanmıştır. Bu politika 2006 tarihli Küresel Avrupa Stratejisi ile birlikte somut hale gelmiştir (Avrupa Komisyonu, Global In The World, 2016 <http://www.etuc.org/documents/communication> 24.04.2017).

Küresel düzeyde yükselişe geçen başta Çin olmak üzere G.Kore, Brezilya, Hindistan gibi ülkeler yeni rakiplerin rekabetçi baskısı hem ABD hem de AB’yi üçüncü ülkelerle kendi çıkarları doğrultusunda STA imzalamaya sevk etmiştir. 2011 Kasım ayında düzenlenen AB-ABD Zirvesi’nde, ekonomik krizden sarsılan AB ve ABD’deki ekonomik büyümeyi canlandırmak ve istihdam yaratmak için en iyi çözümün iki bölge arasında kapsamlı bir STA oluşturarak ticaret ve yatırım ilişkilerinin güçlendirilmesi olacağı yönünde karar alınmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Avrupalı ve Amerikalı yetkililer tarafından TTIP sürecinin geciktirilmeden başlatılması için yoğun hazırlık süreci başlatılmıştır. 2013 yılının Temmuz ayında başlayan TTIP müzakereleri tamamlanacak olursa, AB ve ABD’nin dünyadaki en kapsamlı ve en büyük ikili ticaret ve yatırım anlaşması ortaya çıkacaktır. Bu anlaşmayla birlikte, dünya GSYİH’ sinin %50’sini ve yine dünya ticaretinin üçte birini kapsayacak ortak bir pazar oluşumu söz konusu olacaktır. Bu anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle AB ekonomisinin yılda 119 milyar, ABD ekonomisinin ise yılda 95 milyar Euro kazanç sağlamaları beklenmektedir. TTIP’nin her iki kıtada ve dünya çapında ekonomileri canlandırmak için eşsiz bir fırsat sunduğu, yetkililerce vurgulanmıştır. TTIP ile işletmelerin rekabet gücünün artacağı, büyüme artışı ve en önemlisi istihdam artışı sağlanacağı öngörülmektedir (IKV, 2014:3-4).

TTIP’nin öncelikli düzenleme alanları; Piyasa erişimi, küresel ortak sorunlara hitap edecek ticaret kuralları, yatırımların önündeki engellerin kaldırılması, hizmet ticaretinin zenginleştirilmesi, düzenleyici alanlarda yakınlaşmanın sağlanması ve tarife-dışı engellerin azaltılması/ kaldırılması, kamu alımları piyasalarının karşılıklı olarak açılması olarak öne çıkmaktadır (Dillon and Eustace, 2016:3).

Avrupa Birliği ve ABD arasındaki ilişkiler ve anlaşmayla ilgili birçok sorun ve tartışmalarda varlığını sürdürmektedir. Bu görüş ayrılıkları TTIP anlaşmasını olumsuz etkileyebilecek oranda zaman zaman ciddi ve tahrip edici olabilmektedir. Temel kaynaklı anlaşmazlıklar daha çok düzenlemelerdeki farklı yaklaşımlar ve farklı sosyal tercihlerden kaynaklanmaktadır.

Özellikle çevre, iklim değişikliği, tarımsal destekler, hava taşıtlarının karbon salınımları, çözülmesi gereken en önemli konuların başında yer almaktadır. Bu arada kapsam STA kapsamı dışında tutulan alanlar da tartışmalar ve endişeler söz konusudur. AB’nin isteği üzerine kültür ürünleri kapsam dışında tutulmuştur. Ayrıca ABD’nin talebiyle finansal hizmetler anlaşmaya dahil edilmemiştir.

Bir diğer önemli konu tarımsal ticarete ilişkindir. AB ve ABD arasındaki ticarete gümrük vergileri genel anlamda oldukça düşük tutulmasına karşın aynı durumun tarım için geçerli olduğu

söylenemez. Ör; sanayi ürünlerinde, ortalama vergiler karşılıklı ticarete ABD ve AB’de sırasıyla %1,7 ve %2,3 iken tarımda bu oranlar sırasıyla %6,6 ve %12,8’e kadar tırmanmaktadır (Bureau ve diğerleri, 2014: 21). Ayrıca ortalamaların elde edilişi de başka bir tartışma konusudur. Ör; Josling ve Tangerman ticaret ağırlıklı ortalama gümrük vergileri oranlarının yanıltıcı olabileceğini, çünkü gümrük vergisi arttıkça ticaret hacminin azalacağını ve sonuç olarak gümrük vergisi düşük alanlardaki yüksek ticaret hacminden dolayı bu hesaplarda elde edilen gümrük vergisi oranlarının olduğundan düşük çıkacağını öne sürmektedir (Josling ve Tangerman, 2014:4).

En düşük standartta ortaklaşma yerine AB ve ABD’deki denetleyici kurumların birbirlerini denk olarak kabul edebileceği de müzakerelerde tartışılmaktadır. Bunun kabul edilmesi zor gözükmele birlikte kabul edildiği takdirde özellikle AB’deki üreticiler için bir yıkım olabileceği düşünülebilir. Standartların yüksek tutulduğu AB’de üreticiler bu standartlara ulaşmak için daha yüksek maliyetlere katlanırken, yalnızca sağlık değil ör; işçi çalıştırma standartlarında da çok daha geri düzeyde olan ABD’de daha düşük maliyette üretim yapan üreticilerin aynı pazarda eşit şekilde rekabet etmesi kuşkusuz beklenen bir durum değildir (Ghaliani ve del Castillo, 2015:226). İrlanda Çiftçi Birliği (IFA) de Kyoto Protokolü’nü dahi imzalamamış ABD ile anlaşmanın AB üreticilerini zor durumda bırakacağını savunmaktadır (IFA, 2015:10).

ABD, diğer taraftan bir diğer STA olan Trans Pasifik Ortaklığı (TPP) ABD ve 11 Pasifik ülkesi (Avustralya, Brunei, Kanada, Şili, Malezya, Meksika, Yeni Zelanda, Peru, Singapur, Vietnam ve Japonya) ile imzalamıştır. 2015 yılında Güney Kore de katılarak üye sayısı 12’ye yükselmiştir. Asya Pasifik bölgesi, hızlı büyüyen alan olarak ABD ile birlikte tüm tarafların milli gelirlerinin toplam dünya gelirinin %40’ına tekabül etmektedir. 6 Ekim 2015 tarihinde imzalanan anlaşmanın yürürlüğe girmesi için 2018 yılından önce en az 6 ülke tarafından onaylanması gerekmektedir. Trans-Pasifik Ortaklığı’nda müzakere edilen ticari başlıklar DTÖ’de alışlagelmiş ticari konuların da ötesine geçerek yeni nesil ticari sorunları ele almaktadır (<http://www.bbc.com/news/business-32498715,27.07.2016>).

DTÖ’de genel olarak tarife dışı engellerin ortadan kaldırılması konuları ele alınırken, bu anlaşmada ise çevre, işçi hakları, kamu iktisadi teşebbüsleri, yatırım, rekabet politikası gibi konular tartışılmıştır. Ayrıca fikri mülkiyet hakkı konusu da özel bir önem kazanmış durumdadır. ABD Patent ve Marka Ofisi’nin rakamlarına göre ABD ekonomisinde, 2010 yılında 27 milyon kişinin istihdamının fikri haklarla doğrudan ilişkili olduğu, yani toplamda ABD toplam istihdamının dörtte birinden fazlasının doğrudan ve dolaylı olarak fikri haklarla ilişkili olduğunu göstermektedir (http://www.tusiad.org.tr/_rsc/shared/file/küreselleşme-iş-dünyası-Tr.pdf,17.10.2013).

Genel olarak bakıldığında iki anlaşmada dünya çapında köklü değişiklikler getireceği dolayısıyla üçüncü ülkeler tarafından da yakından izlenmektedir.

ABD’de yapılan son seçim sürecinde henüz Cumhuriyetçi partinin başkan adayı olan Donald Trump, her türlü STA’ya karşı çıktığını belirten açıklamalar yapmıştır. Seçimi kazandıktan sonra 20 Ocak 2017 tarihinde göreve başlayan Trump’ın bu konudaki söylemlerine devam etmesi TTIP ve TPP’in geleceğinin belirsiz olduğuna dair yorumları da beraberinde getirmiştir.

Trump yönetime geldiğinden bu yana söylemlerinin kutuplaştırıcı bir tarz içinde olduğu söylenebilir. Özellikle dış politika ile ilgili konular dışında, küreselleşme, sermaye hareketlerine ve göçmenlere karşı çıkan bir tavır içinde olduğu görülmektedir. Ayrıca çalışmanın konusu açısından önemli bir noktaya işaret ederek ticari korumacılığı savunan görüşlerini de her fırsatta dile getirmektedir. Yeni başkan, söylemlerini özellikle, Çin’i hedef olarak sık sık dile getirmektedir. Ona göre; yeni dünya düzeninde ABD’nin karşı karşıya olduğu en önemli ekonomik ve siyasi tehdidin Çin’den geldiğini vurgulamaktadır. Ona göre, küreselleşme süreci sermaye transferi nedeniyle

Amerikan ekonomisinin altını oyarken, Çin'in sermayesini güçlendirdiğini belirterek, Çin'in elde ettiği bu avantajı ekonomik ve askeri gücünü artırmak için kullandığını düşünmektedir (www.aljazeera.com.tr/görüş/trump, 28.02.2017).

Trump yönetimi, ABD'nin taraf olduğu 14 STA'nın tümünü gözden geçirmek ve kamu alım politikalarını ABD'li şirketlerin yararına olacak şekilde tekrar ele almak için yeni başkanlık kararnameleleri üzerinde çalışmaktadır. ABD yönetiminden iki yetkilinin verdiği bilgiye göre gözden geçirilecek STA'ların başında Meksika ve Kanada'yı kapsayan NAFTA geliyor. Kararnameler üzerinde çalışmalar devam ettiği için isimlerinin açıklanmasını istemeyen yetkililer, ticaret anlaşmaları ve kamu alımları alanlarının, Trump yönetiminin ticaret politikaları hakkında hazırladığı kararnamelelerin ilk ikisi olduğunu belirtmişlerdir (www.paraanaliz.com/2017/ekonomi/trump).

Dünyada korumacı eğilimlerin endişe verici boyutlara ulaştığını değerlendiren DTÖ'nün Ekim 2015- Mayıs 2016 döneminde hazırladığı raporda G-20 ülkelerinin 145 yeni ticari tedbirin uygulamaya girdiği vurgulanmaktadır. Dünya ticaretindeki korumacılık rüzgarlarını sertleştiren diğer bir gelişme ise Trump'ın söylemleri olmuştur. Donald Trump'ın ilk icraatı yukarıda sözü edilen TPP'den ABD'nin çıkmasını onaylayan kararı imzalamak olmuştur. Bu durum, TTIP'nin geleceğinin ne olacağı konusunda merak uyandırmaktadır. TTIP'nin yürürlüğe girmesi durumunda dünya ticaretinin %40'ının etkileneceği ve AB ile ABD'nin önemli kazançlar sağlayacağı bilinmektedir ancak diğer ülkelerin olumsuz etkileneceği tahmin edilmektedir. Ör; Çin ve Hindistan'ın 35 milyar dolar, Rusya'nın ise 45 milyar dolar zarar etmesi beklenmektedir (haber.evrin.com/files/7141.pdf, 26.04.2017). Her ne kadar Trump'ın ivme kazandırması beklenen korumacılık rüzgarlarının TTIP'nin üçüncü ülkeler için doğuracağı olumsuz sonuçları engellemesi beklense de anlaşmada gerekli düzenlemelerin yapılmasıyla küresel ekonominin önemli kazançlar sağlayabileceği gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Trump'ın NAFTA, Trans-Pasifik ve Trans-Atlantik anlaşmalarına getirdiği eleştirilerde de, mukayeseli üstünlükler gereği ABD'nin bu anlaşmalarla zarar ettiği ve ticari açıkların rekor seviyelere uzandığı, Amerikalıların işsiz kaldıkları biçiminde bir savunmacı tavır göze çarpmaktadır. Benzer şekilde de NATO'ya yönelik eleştirel söyleminin temelinde savunma harcamalarının artırılması fikri yatmaktadır. Bunun bir başka ifadesi ABD'den daha fazla silah alınması ve ABD'deki toplam talebin, sını çıktısının artması işsizliğin azalmasıdır. Benzer baskıları Japonya ve Güney Kore için de yıllardır yapmaktadır.

Ancak tüm bunlara rağmen unutulmaması gereken bir durum ABD başkanlarının seçildikten sonra özellikle dış politika stratejisini belirlemede tek başına hareket edemedikleri gerçeğidir. ABD başkanı dışında dış güvenlik stratejisini etkileyen diğer faktörler; Amerikan devlet geleneği ve uluslararası sistemin yapısıdır.

Bir ABD başkanının davranışının nasıl olacağı bu davranışları belirleyen faktörlerin ele alınmasıyla mümkün olduğunu söylemek gerekmektedir. Bu faktörlerden hangisinin ne oranda etki edeceğiyle ilgili değerlendirme yapmadan gelecek için konuşmak doğru sonuca götürmeyebilir. Bu konuyla ilgili olarak iki grup faktörden söz edilebilir; ilki Trump'ın dışındaki faktörler, ikincisi ise Trump ile ilişkili olan faktörlerdir. ABD dış politikasına Trump'ın dışındaki faktörlerin yön vereceği söylenebilir. Trump ile ilgili olanlar ise bu dış politikaya rengini vereceğini söylemek yerinde olur. Özetle; Soğuk Savaş sonrası tüm Amerikan başkanlarının genel tavrını etkileyen uluslararası sistemdeki merkezi rolü tüm başkanları etkilediği gibi elbette Trump'ın yönünü de belirleyecektir (Yalçın ve İlhan, 2017:11).

2. SON ABD SEÇİMLERİNİN GİRİŞİMCİ NİTELİKLERİNE ETKİLERİ: ULUSLARARASI İŞLETME YÖNETİCİLERİ KAPSAMINDA ARAŞTIRMA

Küreselleşme olgusu, her alanda olduğu gibi işletmelerde de değişim ve dönüşüme yol açmaktadır. Doğal olarak küreselleşmeye uyum kapsamında işletmeler açısından değişim ve dönüşüm için önemli bir boyutta girişimcilik olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda bizzat girişimci niteliklerinin ülkelerin politikalarından bu süreçte etkilendiği ortaya konulabilir.

Bu kapsamda bu çalışmanın amacı uluslararası faaliyet gösteren firma yöneticilerinin son ABD politikaları kapsamında temel girişimci niteliklerine yönelik algılarının belirlenmesi olarak ortaya konulmuştur. Araştırmaya yönelik olarak hazırlanan anket formu yüz yüze anket yöntemi Şubat 2017 – Nisan 2017 tarihleri arasında 12 farklı ülkeden 63 uluslararası faaliyette bulunan üst düzey yöneticiye uygulanmıştır.

2.1.Girişim ve Girişimci Kavramlarına Yönelik Literatür Özeti

Girişim emek, doğa ve sermayenin birleşiminden meydana gelen bir bütüncül yapıdır. Girişim çeşitli amaçlarla (kar vb.) pazarlamak için mal ve / veya hizmet üretmek ya da fon sağlama amacıyla oluşturulan hukuki ve finansal kişiliği bulunan, süreklilik arz eden organizasyondur. Girişim sonucu işletme oluşur Ancak girişimin kar amacı güden örgütlerin yanı sıra kamu (örneğin KİT'ler) ve STK'lar (vakıf, dernek vb. kapsamındaki sosyal girişimler vb.) için de geçerli bir kavram olarak görülmesi rasyonel bir yaklaşım olabilecektir (Akdemir, 2014: 23-24).

Girişimci, temel olarak yeni bir örgütlenmeyi başlatan kişi demektir. Mintzberg bu kavramı, organizasyonel başarı ve fonksiyonel gelişim; Wakefield stratejik bir kavram olarak başarısı için sorumluluk hissetme ile açıklamaktadır (Hampton, 1986: 27). Girişimci kavramı içine sadece maddi üretim faktörleri (emel, doğa, sermaye) değil ayrıca manevi ve fikri emek de girmektedir. Bu dördüncü faktör risk ve karı da içerir (Ertürk, 2011: 17).

Diğer taraftan yönetici ve girişimci aynı ya da farklı kişiler olarak ifade olabilecektir. Küçük ve orta ölçekli işletmelerde girişimci ve yönetici aynı kişi olabilmektedir İşletme ölçeği büyüdükçe girişimci ve yönetici ayrılaşmaktadır. Diğer bir deyişle işletme ölçeği büyüdükçe risk ve kar yönetici ile ilgili değil girişimci ile ilgili konu haline gelmektedir. (Efil, 2013: 24).

İşletmelerin girişimciliği desteklemesinde değişen demografik durum ve değişimler, artan rekabet koşulları, üretimin doğasındaki değişimler, yeni çevrelerin esnekliği ve hızlı cevap vermeyi talep etmesi sayılabilir. Statikliği ortadan kaldırmak da önemli ama işletmeler bir yandan bunu da istikrar / tutarlılık adına desteklemektedir (Bateman ve Zeithaml, 1990: 332).

2.2.Girişimcinin Temel Nitelikleri

Girişimcinin nitelikleri farklı alanlar için farklı açılardan ortaya konulabilecektir. Bu bağlamda sadece birkaç nitelik girişimciliğin doğasını açıklamak olası gözükmemektedir. Bu kapsamda aşağıda çeşitli açılardan girişimcilik nitelikleri ortaya konulmuştur.

Girişimcinin klasik nitelikleri arasında risk alma, fırsatları yakalama, planlar yapma, kaynaklara ulaşabilme, amaçları başarma, yeni organizasyonlar oluşturma, gönüllü olma, yeni ürünler ve fikirler geliştirme ve rekabetçi olma yer almaktadır. Ayrıca iyi tanınma, realist olma, motive edicilik ve özel konulara (etnik köken, politik vb.) saygılı olma belirtilebilir (Boone ve Kurtz, 1990: 139-140).

Girişimcinin yüklendiği belirli işlevsel nitelikler aşağıda yer almaktadır (Sabuncuoğlu ve Tokol, 2016: 5);

- i. Mal ve hizmet üretmek için üretim faktörlerini biraraya getirmek,
- ii. İşletme politikaları oluşturmak,
- iii. Kaliteyi yükseltmek ve yeni pazarlara açılmak,
- iv. Yeni üretim yöntemleri, ürün ve / veya hizmet, hammadde kaynakları ve dağıtım kanalları araştırmak,
- v. Risk alabilmek.

Girişimcilik saf bir misyon ve vizyonu, çağdaş uygulamaları, özel mülkiyeti, seçme özgürlüğünü, karı ve rekabeti aynı zamanda zararı göze almayı, inovasyon ve yaratıcılığı, teknolojiyi, esnekliği, ödülü, gelişmeyi, takım çalışmalarını ve küreselleşmeyi de içerir (Griffin ve Ebert, 1996: 14, 210).

Daha küçük ve orta boy işletmelerde geleceği, güçlü ve zayıf yönleri, stratejileri ve politikaları belirleme de girişimci niteliği olarak ifade edilebilmektedir (Eren, 2010: 412).

Girişimci nitelikleri arasında kendi kendinin patronu olma, geliştirme, yenilikçilik, güven, risk alma, çalışkanlık, geleceğe bakma ve başarıya istekliliği, istihdam yaratma ve fırsatları görme de ifade edilebilecektir (Ceylan ve Ambar, 2014: 3).

3.ARAŞTIRMA

Araştırmanın temel amacı, uluslararası faaliyet gösteren firma yöneticilerinin ABD’de yapılan son seçimlerin sonucu oluşan politikalar kapsamında temel girişimci niteliklerine yönelik algılarının belirlenmesidir.

3.1.Veriler Toplama Araçları

Araştırma için hazırlanan anket formu iki temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, araştırmanın bağımsız değişkenleri olan yaş, cinsiyet, eğitim durumu, görev alanı, çalışan sayısı ve “Sizce son ABD politikaları genel olarak girişimciliği nasıl etkiler?” sorusu yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde temel girişimci nitelikleri kapsamında 18 önerme yer almıştır. Önermelere istatistiksel değerlendirmeler için 5’li Likert ölçeği kapsamında kesinlikle katılmıyorum için 1, katılmıyorum için 2, orta düzeyde katılıyorum için 3, katılıyorum için 4, kesinlikle sisteminin katılıyorum için 5 ağırlık değeri verilmiştir. 18 önerme faktör analizi sonucu 1 faktör altında toplanmıştır.

3.2.Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmaya yönelik olarak hazırlanan anket Şubat 2017 – Nisan 2017 tarihleri arasında 12 (Çin, Filipinler, İsviçre, Fransa, Belçika, Avustralya, Kore, ABD, Tayland, Malezya, Danimarka, Almanya) ülkeden 63 üst düzey yönetici kapsamında yüz yüze anket yöntemi ile uygulanmıştır. Araştırmada istatistiksel analizler kapsamında SPSS yazılımı kullanılmıştır. Araştırma kapsamında faktör analizi ve tek örnek t testi yapılmıştır.

3.3.Araştırmanın Temel Hipotezi

H0: Son ABD politikaları kapsamında; girişimcilik niteliği olarak ...pozitif yönde etkilenmektedir.

H1: Son ABD politikaları kapsamında; girişimcilik niteliği olarak ...pozitif yönde etkilenmemektedir.

4. BULGULAR

4.1. Bağımsız Değişkenlere Yönelik Bulgular

Ankete katılan yöneticilerin (n=63) genel yaş (min-max=21-63) ortalaması ve standart sapması 35,04±9,14; kadın yöneticiler (n=6) için 30±7,5 ve erkek yöneticiler (n=57) için 35,5±9,19'dur.

Katılımcıların %55,6'sı (n=35) lise ve %44,4'ü (n=28) üniversite mezunudur. Yöneticilerden deneyim süresi 1-9 yıl olanlar %57,1 (n=36) ve 10 ve üstü yıl olanlar %42,9 (n=27) dilimde yer almaktadır.

Katılımcıların %88,9'u (n=56) çalışan sayısına göre küçük ölçekli (50'den az çalışan) ve %11,1'i (n=7) orta ölçekli (50-250 arası çalışan) işletmede yöneticilik yapmaktadır.

"Sizce son ABD politikaları genel olarak girişimciliği nasıl etkiler?" sorusuna katılımcıların %74,6'sı (n=47) kötü, %7,9'u (n=5) orta, %15,9'u (n=10) iyi ve %1,6'sı (n=1) çok iyi yanıtını vermiştir. Diğer bir deyişle çalışanların büyük çoğunluğu genel anlamda son ABD politikalarının genel olarak girişimciliği olumsuz etkileyeceğini düşünmektedirler.

4.2. Ölçüm Aracının Güvenirliği ve Tek Örnek T testi

Anketin ikinci bölümünde yer alan 18 önermeye faktör analizi uygulanmıştır. Temel bileşenler analizi tercih edilmiştir. Kaiser-Meyer-Olkin değeri 0,939 ve Bartlett Küresellik Testi sonucunda sıfır hipotezi (H0: korelasyon matrisi birim matristir) reddedilmiştir (=1932,989, p=0.000). Anti imaj korelasyon matrisinin köşegen değerleri 0,961- 0,699 arasında değer almıştır. Bu bulgulardan hareketle 18 soruluk önerme faktör analizini uygunluğuna karar verilmiştir. Faktör analizi sonucu 1 faktör oluşmuştur. Faktör toplam varyansın %84,568'ni açıklamaktadır. Tek faktörlük yapının Cronbach Alfa değeri 0.989'dur. İç tutarlılık sağlanmıştır. Bu sonuca göre ankette yer alan önermelerin işaret ettiği faktörlerin konuyu yüksek düzeyde güvenilir bir seviyede açıkladığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1'de yer alan t testi sonuçlarına göre 18 önerme için de H1 hipotezi kabul edilmiştir. Diğer bir deyişle üst düzey yöneticilerin her bir önerme kapsamında "son ABD politikalarının girişimci niteliğini olumsuz etkileyeceği" algısına sahip oldukları belirlenmiştir (Tablo 1).

Diğer taraftan 18 faktörün genel ortalaması kapsamında da H1 hipotezi kabul edilmiştir (Tablo 1). Diğer bir deyişle üst düzey yöneticilerin 18 faktörün genel ortalaması kapsamında "son ABD politikalarının girişimci niteliğini olumsuz etkileyeceği" algısına sahip oldukları belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Faktör, Önermeler ve Tek Örnek T Testi

Son ABD politikaları kapsamında; girişimci niteliği olarak ... pozitif yönde etkilenmektedir	Faktör	Cronbach Alfa Skorları Genel=0,989	T Testi		
			$\bar{x} \pm s$	t	p
İletişim kalitesini yükseltme	,961	,988	2,3±1,15	-4,366	0,00
Küresel değerlere (demokratik, insani, ticari vb.) katkı sağlama	,959	,988	2,3±1,11	-4,534	0,00
Liderlik ve motivasyonu artırma	,954	,988	2,3±1,18	-4,556	0,00
Toplumda güven yüksekliğini sağlama	,951	,988	2,3±1,11	-4,534	0,00
Vizyon sahibi olma	,933	,988	2,2±,91	-6,470	0,00
Toplumda saygınlık artışı	,928	,988	2,2±1,18	-4,909	0,00
Rekabet üstünlüğü sağlama	,927	,988	2,0±1,17	-6,118	0,00
Kazancı artırma	,923	,988	1,9±1,3	-6,265	0,00
Risk alma	,914	,988	2,0±1,20	-6,381	0,00
Yeniliklere uyum sağlama	,913	,988	2,1±1,23	-5,723	0,00
Fırsatları yakalama	,911	,988	2,1±1,02	-6,395	0,00
Ürün çeşitlendirme	,910	,988	2,0±1,20	-5,979	0,00
Yeni teknolojilere ulaşma	,909	,988	2,1±1,21	-5,594	0,00
Kurum imajını yükseltme	,898	,988	2,1±1,09	-6,095	0,00
Yeni pazarlara açılma	,898	,988	1,9±1,09	-7,568	0,00
İnovasyona katkı sağlama	,897	,988	2,0±1,25	-6,313	0,00
Kalite artışı sağlama	,888	,988	2,1±1,12	-5,801	0,00
Yeni yatırımlar yapma	,874	,988	1,9±1,19	-6,731	0,00
GENEL	-	-	2,1±1,06	-6,300	0,00

SONUÇ

Küreselleşen dünyada ülkelerin politikaları her alanı etkilediği gibi işletmeleri de etkisi altına almaktadır. Diğer bir deyişle bir girişim sonucu oluşan işletmeler dış çevre unsuru olarak özellikle son konjonktürde süper güce sahip ülkelerin politikalarından oldukça etkilenmektedir. Özellikle ABD kapsamında ortaya konulan ya da konulacağı düşünülen politik yaklaşım ve uygulamaların da süreci kuşkusuz etkileyeceği vurgulanabilecektir.

Dünya ticaretinde son yıllarda görülen korumacılık eğilimleri Trump'ın ABD başkanı seçilmesiyle beraber ivme kazanması beklenebilir. Trump'ın seçim söylemlerine bakılarak ABD'nin yeni bir dış politika stratejisini şimdiden söylemek yanlış olabilir. Çünkü Trump yönetiminin diğer başkanlarda olduğu gibi, dış politika stratejisini belirleyen faktörler de etkili olacaktır. Bunlardan en

önemlisi başta Amerikan geleneği diğeri ise uluslararası sistemdir. Bu üç faktörden(Birincisi Amerikan siyasi geleneği, ikincisi uluslararası sistem bir diğeri ABD Başkanının tutumu)hangisinin daha etkili olacağını ise zaman gösterecektir.

AB ve ABD arasında ticari ve siyasi işbirliğini hedefleyen TTIP'nin geleceğinin ne olacağı konusu merak edilmektedirken, ABD 12 ülke ile hazırladığı TIP anlaşmasını onaylamayacağını açıklamıştır. Bundan sonra dünya ticareti ABD öncülüğünde nasıl gelişecek bunu zaman gösterecektir.

Bu bağlamda, uluslararası faaliyet gösteren firma yöneticilerinin girişimcilik algılarının önemi oldukça büyüktür. Girişimcilik algısının olumsuz etkilenmesi hali hazırdaki işleri olumsuz etkileyebileceği gibi yeni yatırım yapma algısını sınırlayacak ya da engelleyebilecektir. Bu kapsamda, bu çalışma ile 12 farklı ülke vatandaşı üst düzey uluslararası yöneticinin, genel olarak son ABD politikalarının girişimci niteliğini olumsuz etkileyeceği algısına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca girişimci niteliği olarak iletişim kalitesi, küresel değerler, liderlik ve motivasyon, toplumsal güven, vizyon, toplumda saygınlık, rekabet üstünlüğü, kazanç, risk, yeniliklere uyum, fırsatlar, ürün çeşitlendirme, yeni teknolojisi, kurum imajı, yeni pazarlar, inovasyon, kalite ve yeni yatırımlar açısından da girişimciliğin olumsuz etkileneceği algısı belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Akdemir, Ali., Yeni Ekonomide ve Yeni Dünyada İşletmecilik, Umuttepe Yay., Kocaeli, 2014.
- Akman, M. Sait., 'Doha Kalkınma Turu ve DTÖ: Sorunların Açmazında Çözüm Arayışları', M. Sait Akman Ve Şahin Yaman (der.), Dünya Ticaret Örgütü Doha TuruÇok Tarafli Ticaret Müzakereleri ve Türkiye, Ankara, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) Yayınları, 2008, ss.16-54.
- (Avrupa Komisyonu, Global In The World, 2016 http://www.etuc.org/documents/communication_%E2%80%9Cglobal-competing-world%E2%80%9D.V-KUZvmlTIU 24.04.2017.(yayının alındığı tarih parantez içinde yazılır.)
- Boone, Louis E. ve Kurtz, David L., Contemporary Business, Harcourt Brace Jovanovich, Inc. Saunders College Publishing, USA, 1990.
- Bateman, Thomas S. Ve Zeithaml, Carl, P., Management, Richard D. Irwin, Inc., USA, 1990.
- Bureau, Jean-Christophe, Anne-Celia, Disdier, Charlotte, Emlinger, Gabriel, Felbermayr, Lionel, Fontagne, Jean, Foure, Sebastien, Jean., ' Risks and Opportunities for The EU Agri-Food Sector in A Possible EU- US Trade Agreement' European Parliament, No: 01 (September), Brussels, 2014.
- Dillon and Eustace., The Transatlantic Trade and Investment Partnership, Dillon and Eustace Yayınları, İrlanda, Mayıs 2016.
- Efil, İsmail., İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon, Dora Yay., Bursa, 2013.
- Eren, Erol, Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, Beta Yay., İstanbul, 2010.
- Ertürk, Mümin, İşletme Biliminin Temel İlkeleri, Beta Yay., İstanbul, 2011.
- Ghailani, Dalila, Aida Ponce, del Castillo., 'The Transatlantik Trade and Investment Partnership (TTIP): Converging Interests and Diverging Opinions' in Social Policy in the European Union:State of Play, 2015, pp.215-245.
- Griffin, Ricky W. ve Ebert, Ronald J., Business, Prentice Hall, Inc., USA, 1996.
- Hampton, David R., Management, McGraw-Hill Book Company, New York, 1986.
- İKV, Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı Müzakereleri: Son Durum, İKV Değerlendirme Notu, İstanbul, Mart 2014.
- IFA, Guarding The Interests of Agriculture in the TTIP Negotiations, IFA, Dublin, 2015.
- Josling, Tim, Stefan, Tangerman., ' Agriculture, Food and the TTIP: Possibilities and Pitfalls', Centre for European Policy Studies/ Center for Transatlantic Relations, Brussels, 2014.
- T.C. Merkez Bankası, AB- ABD Serbest Ticaret Anlaşması ve Türkiye Üzerine Etkileri, T. C. Merkez Bankası Ekonomi Notları, Ankara.
- Raymond J. Ahearn., ' U.S.- EU and Economic Relations: Key Policy Issues fort he 112th Congress', Congressional Research Servise, 18.01.2012, <http://fas.org/sfp/crs/row/R43158.pdf>, (18.04.2017).

Sabuncuoğlu, Zeyyat ve , Tuncer Tokol., İşletme, Aktüel Yay., Bursa, 2016.

Schott, Jeffrey J, Cathleen, Cimino., (2013). ‘ Crafting a Transatlantic Trade and Investment Partnership: What Can Be Done’, Peterson Institute for International Economics, <http://www.iie.com/publications/pb/pb13-8.pdf>.

Şanlı, Fatma Bahar.,(2004) ‘Küreselleşme ve Ekonomik Entegrasyonlar’, Doğu Araştırmaları Dergisi, ss.160-164.

Yalçın, Basri Hasan, Bekir, İlhan, Trump’lı ABD’nin Muhtemel Dış Politika ve Güvenlik Stratejisi, Analiz, Ocak 2017 sayı:178, SETA Yayınları, İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLARI VE E-GAZETE

<http://www.bbc.com/news/business-32498715>,27.07.2016,

<http://www.aljazeera.com.tr/görüş/trump>

<http://www.paraanaliz.com/2017/ekonomi/trump>

<http://tusiad.org.tr/rsc/shared/file/küreselleşme-iş-dünyası-Tr.pdf>.17.10.2013.

(yukarıdaki internet kaynaklarının yazarı belli olduğu için ada göre yazılı burada yazarı belli olmayan internet kaynaklarını bu şekilde ayırıyoruz